

آتیه شب یکشنبه دوساعت از شب گذشته - دستور شور اول در بقیه قانون انتخاباب- راپورت کمیسیون بودجه در باب ورثه میرزا جواد و مشهدی محسن مقتول - آقای افتخار الواعظین در دستور ملاحظاتی داشتید .

افتخار الواعظین - بله میخواستم عرض کنم راپورتی از کمیسیون فوائد عامه مدتی است گذشته است راجع باختصاصات چرمسازی جلال یانس استدعا میکنم جزو دستور جلسه آتیه بشود .

نایب رئیس - اگر مخالفی نیست ممکن است جزو دستور بگذاریم مجلس یکریع بعد از ظهر ختم گردید .

جلسه ۲۸۸

صورت مشروح شب دوم شهر رمضان المبارک ۱۳۲۹

رئیس آقای مؤتمن الملک دو ساعت و نیم از شب گذشته بجای خود جلوس فرموده و پس ازده دقیقه مجلس رسماً افتتاح شد صورت مجلس روز پنجشنبه ۲۹ شهر شعبان را آقای آقا میرزا رضا خان قرائت نمود غائبین جلسه قبل آقایان آقا سید محمد باقر ادیب - و آقا شیخ ابراهیم بدون اجازه و آقایان ناصر الاسلام - و حاج آقا با اجازه غائب بودند آقایانیکه از وقت مقرر در حضور کرده اند آقایان متین السلطنه - آقا شیخ حسین یزدی آقا سید محمد رضای مساوات - حاج وکیل الرعایا حاج امام جمعه - آقا سید حسن مدرس - دکتر لقمان میرزا یانس هر یک نیم ساعت آقای معزز الملک یک ساعت آقای دکتر اسمعیل خان - افتخار الواعظین پنجاه دقیقه آقای حاج مصدق الممالک چهل دقیقه **رئیس** - راجع بسگیلان نماینده شش نفر نوشته شده اشتباهاً هفت نفر خواندند .

دکتر سعید الاطباء - در خصوص پیشنهاد وزارت معارف در ماده دوم فقط مخالفت بنده را نوشته اند ولی تعیین نکرده اند که در چه خصوص مخالف بودم مخالفت بنده در خصوص آن مقرری بود که معین شده بود برای یک معلمی که سمت اگوزه داشته باشد بنده عرض کردم با پانزده هزار فرانک ما نمیتوانیم یک معلمی بیاوریم که سمت اگوزه داشته باشد خوب است این مسئله در صورت مجلس همین طور قید شود .

آقا میرزا داود خان - در پیشنهاد آقای معزز الملک بقیام و قعود رای گرفتند نه باورقه اینجا نوشته اند که پیشنهاد آقای معزز الملک بلا تکلیف ماند و حال آنکه این در صورتی است که با ورقه رای بگیرند .

رئیس - تفاوت نمیکند بهر حال تکلیفی معلوم نشده .

آقا سید حسین اردبیلی - گمان میکنم اینکه نوشته اند بلا تکلیف ماند صحیح نیست باید نوشت قبول نشد .

رئیس - نمیشود نوشت قبول نشد برای اینکه نصف به یک طرف رای داده اند نصف به یک طرف .

افتخار الواعظین - بنده برای دستور امشب تقاضائی کردم و قبول نشد ولی اینجا ذکر

نشده است و آن این بود که راپورتی از کمیسیون فوائد عامه مدتی است گذشته و بنامش جزء دستور گذاشته شود و هیچ قید نشده است .

رئیس - نوشته میشود .

حاج وکیل الرعایا - یکنفر معارض رسمی که در آنجا مذاکره شد عمل تجزیه ضرابخانه را هم معاون وزارت معارف ضمیمه شغل او تصریح کرد که تجزیه ضرابخانه هم باو راجع خواهد بود و این یک تخفیف مخارجی است برای دولت که تجزیه ضرابخانه را هم آن شخص بعهده بگیرد نمایانم چرا در صورت مجلس عمل تجزیه ضرابخانه قید نشده است .

رئیس - اگر گفته شده است همینطور اصلاح میشود دیگر ملاحظاتی نیست (گفتند خیر) صورت مجلس باین اصلاحات تصویب شد قانون انتخابات شروع بشود در بقیه قانون انتخابات گردید .

همدان و توابع - در جزین و پیشخور و سرزود - یکنفر .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) .
محل انجمن جزء - برای همدان و توابع - همدان برای در جزین و پیشخور - ننسین - برای سررود - دتق .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) .
محل انجمن نظار مرکزی همدان .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) .
حاجی لو و خداوندلو - مهربان - یکنفر .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) .
محل انجمن جزء برای حاجی لوء خداوندلو - کبوتر - آهنگ - برای مهربان - قوخرود .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) .
محل انجمن مرکزی همدان .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) عده نمایندگان دونفر مخالفی هست .

محمد هاشم میرزا - در باب اسدآباد که جزو اینجا اسم برده نشده است عرضی دارم .

رئیس - در موقعی که حوزه انتخابیه را میخواندند مبیایستی اظهار کرده باشید حالا راجع بعهده است .

آقا سید محمد رضای همدانی - بله نمایندگان همدان را دونفر نوشته اند و حال آن که در بیست سال قبل جمعیت خود همدان نزدیک بنود هزار نوشته اند و عده اطرافش هم از صدو پنجاه هزار نفر بیشتر است و حالا علاوه بر این اسدآباد را هم بآن اضافه کرده اند از این جهت گمان میکنم عده نماینده آنجا را کم داده اند خوب است به همدان و اطراف همان دو نفر را بدهند و اسدآباد جزء کنگاور باشد .

حاج وکیل الرعایا - اسدآباد چنانچه سابقاً در قانون انتخابات نوشته شده بود امروز در این تقسیم نیست و گمان میکنم که برای همدان و اطراف دونفر نماینده کافی است و بنده توفیق آنهارا از خدا میخواهم که همان دونفر انتخاب شوند و بیایند بروجرود

بروجرد و لرستان
بروجرد و سعید خور بختیاری چهار لنگ دونفر .

رئیس - اختلافی نیست (گفتند خیر)

محل انجمن جزء - برای بروجرد - بروجرد برای سعید خور بختیاری - چهار لنگ بتعیین حکومت **حاج سعید ابراهیم** - بیشتر در بعضی مواد گذشت که عرض کردم بتعیین حکومت صحیح نیست اگر مجلس بنظر نمی آید باید با گذار کرد بانجمن مرکزی که او در هر جا لازم بدهند معین میکنند

آقا میرزا هر ترضی قلی خان - در این چند فقره که بتعیین حکومت نوشته شده است بان تمام بنده مخالفم بجهت اینکه سعید خور بختیاری چهار لنگ و اینها بیکه آن جا نوشته شده است تمامشان مرکب حاکم نشین دارند و اگر میفرمایند بنده خود میگویم پیشنهاد میکنم که در کمیسیون نوشته شود .

آقا محمد - نسخه که در دست ماست باین اختلافی دارد اینجا بروجرد و سعید خور بختیاری چهار لنگ دونفر نوشته اند و در این انجمن جزش هم همان طور که فرمودید بی ترتیب نوشته شده است چنانچه اجازه میفرمایید بنده در کمیسیون حضور داشته باشم و یک ترتیب دیگری نوشته شود .

رئیس - قبل از شور دوم که بکمیسیون خواهد رفت محل انجمن مرکزی بروجرد

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) چامتن و خرم آباد و توابع یکنفر .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)

محل انجمن جزء - چامتن بتعیین حکومت برای خرم آباد و توابع - خرم آباد .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) محل انجمن مرکزی - بروجرد - خرم آباد

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) طوائف پیشکوه یکنفر

محمد هاشم میرزا - اگر از حیث طایفه بودن و ایل بودن میخواهید نماینده باینها بدهید باید جزء ایلات محسوب شوند و اگر جزء شهر نشین و دهات نشینها میخواهند نماینده بآنها بدهند گویا عقیده شان کافی نباشد که یکنفر نماینده بآنها بدهند

بهجت - اینجا سوای شهر خرم آباد و توابع است و دو قسمت میشود یک قسمت را میگویند پیشکوه که تقریباً ممکن است پنجاه طایفه داشته باشد که هر یک اسم مخصوص دارند و دیگر پشت کوه که همان جایی است که منتهی میشود بخاک عثمانی این خاک پیشکوه که ما میگوئیم دهات زیاد دارد مثل سیسه آتش وغیره که دهات پیشکوه است و در آنجا بنظر اهمیت و طایفه گی ملاحظه نشده است نظر بهمان محل و جمعیتی است که آنها دارند و باید انجمن جزء آنهارا در همان جامعین نمود حالا باید دید تعیین انجمن جزو باید با حکومت باشد یا با انجمن مرکزی حالا به بینیم نظر کمیسیون در این خصوص بکدام است

محل انجمن جزء بتعیین حکومت
رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)

محل انجمن مرکزی - خرم آباد

رئیس - مخالفی نیست (گفته شد خیر) پیشکوه و توابع یکنفر

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)

محل انجمن جزء - بتعیین حکومت
رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)

محل انجمن مرکزی - بتعیین حکومت

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
عده نمایندگان برای بروجرد و لرستان پنج نفر
مخالفی نیست *

حاج سید ابراهیم - در بعضی از این جاهای
این حوزه‌ها که ذکر شده است میشود تصدیق کرد که
یک نفر نماینده می‌شود بآن‌ها داد مثل پشتکوه و
طویف ولی در سایر جاها باین ترتیبی که نوشته شده
است که چهار نفر داده شود هیچ دلیلی بر اینکه چهار
صدهزار نفر داشته باشد ندارد باو مابقی نمایندگان
نقاط هم تناسبی ندارد شاید اینها تمام سیصد هزار
نفر بیشتر نباشند که چهار نفر میدهند مثلاً مثل بروجرد
و لرستان که بنده باین ترتیب عرض میکنم بیش از چهار
نفر باید نماینده آن جا باشد *

بهجت - در ابتدائیکه حوزه بندی‌ها تقدیم
مجلس شد و بنده رأی دادن مجلس را در آن صحیح
نمیدانستم برای همین مذاکرات بود .

مثلاً نمیدانیم در این موضوع که رأی به پنج نفر
نباید بدهیم یا بچهار نفر ولی همینکه ما نمیدانیم
این را هیچ دلیل نمیدانیم بایستی بدانیم که این کم
است هر کس میتواند دلیل بیاورد که جمعیت فلانجا
شصت هزار نفر است یا کمتر است اما در باب
بروجرد و لرستان چون اینها را رویهم گذاشته ایم و
گفته ایم که بروجرد و لرستان پنج نفر و کیل داشته
باشند میگویند چرا این صفحه کوچکی که بروجرد
و لرستان است پنج نفر و کیل داشته باشند جای اینکه
یک قسمتش منتهی میشود بسرحد عثمانی و یکی
بکرمانشاه و یکی بکردستان که اینها هشتاد طایفه
هستند و یقیناً بیش از یک کرور جمعیت آنجا است
حالا اگر بخواهند دلیل بیاورند نباید بگویند من
نمیدانم باید بگویند من میدانم فلانجا جمعیتش فلان
مقدار است فلانجا فلانقدر و الا اگر ایشان بدانند
این دلیل نخواهد شد بنده عرض میکنم که عده نمایندگان
آنجا خیلی کم است برای اینکه عده جمعیت آنجا
بیشتر از شصت هزار نفر است .

آقا محمد - تقریباً در بیست سال قبل در
زمان سلطنت ناصرالدین شاه مرحوم یک تعداد نفوس
بطور ناقص شده بود و اینکه شهرت داشت و بر مردم
اشتباه شده بود که اینهم تعداد نفوس برای اینکه
قرعه برای گرفتن سرباز بزنند یا اینکه مالیات سری
بگیرند بآن واسطه هم خیلی کم نوشتند با وجود
این بروجرد و سیلاخورها متجاوز از صد هزار نفر
شد و بعلاوه بختیاری هاهم ضمیمه او نبود بملاحظه
مالیاتیکه از لرستان و بروجرد گرفته میشود و تایک
اندازه عده نفوس معلوم شده است از یک کرور
متجاوز است و بعقیده بنده از هفتصد هزار نفر اگر
زیادتر نباشد کمتر نیست و پنج نفر اگر صد هزار نفر
یک نفر را میزان بگیریم کم است برای آنها هفت
نفر حق دارند هفت نفر اگر باشد بنده مخالفی
ندارم *

رئیس - آقای حاج سید ابراهیم تقاضا کرده‌اند
که عده نمایندگان بروجرد و لرستان چهار نفر باشد
میفرستیم بکمسیون .

کردستان - سنندج و حومه - یک نفر .
رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
محل انجمن مرکزی سنندج .
رئیس - مخالفی نیست (گفته شد خیر)

سقز بانه خورخوده دستکو - یک نفر .
رئیس مخالفی نیست (گفتند خیر)
محل انجمن جزء سقز بانه خورخوده .
رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
محل انجمن مرکزی - سنندج .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
هوباتو وساران کلاترزاك و کوماهی و زادروود و
اورامان تحت مرابون جوانرود ایل جاحب و اورامان
مجنون و شادآباد و روانسر - یک نفر
رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
محل انجمن جزء قریه دیوان دره قریه بیاران
قلعه مرابون - قلعه جوانرود .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
محل انجمن مرکزی : سنندج .
رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
گاورود کور کو و دیلوار و ایسرآباد و بیلاق
و اسفندآباد و چهاردولی ایل شیخ اسمعیلی و حسین
آباد و قراسو یک نفر .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر)
محل انجمن جزء قریه سیفی - قریه سریش آباد
قریه نساره .

حاج عز الملک - بعقیده بنده عرض سریش
آباد اسفندآباد بنویسند بهتر است .

عز الملک - چون سریش آباد ممکن است
و از هر طرف پنج شش فرسخ خواهند آمد برای
اینکه رأی بدهند آنجا مرکز باشد بهتر است
محل انجمن مرکزی سنندج

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) عده
برای کردستان چهار نفر است مخالفی هست (اظهاری
نشد) .

مازندران ساری و توابع کیله کلا و توکندا
کلجان - رستاق - فرح آباد میانرود و قره طوق
ناکو یک نفر

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد)
محل انجمن جزء - برای ساری و توابع
ساری - برای کیله کلانو که کا - ماشین کلا - برای
کلجان رستاق - پهنه کلا برای فرح آباد میانرود و
قره طوقان کو - فرح آباد .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) محل
انجمن مرکزی - ساری .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) بارفروش
و توابع آمل و توابع رابوی کوچک و بزرگ -
مشهدسر - برای علی آباد بندالی - علی آباد .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) محل انجمن
مرکزی - ساری

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) بارفروش
و توابع آمل و توابع رابوی کوچک و بزرگ -
مشهدسر - علی آباد بندالی - یک نفر .

رئیس - مخالفی نیست - اظهاری نشد محل
انجمن جزء - برای بارفروش و توابع بارفروش -
برای آمل و توابع رابوی کوچک و بزرگ - آمل -
برای مشهدسر - مشهدسر - برای علی آباد بندالی -
علی آباد .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) محل انجمن
مرکزی - ساری .

رئیس - مخالفی نیست ؟ (اظهاری نشد) -
اشرف دودانگه سورت یخ کشی و کلباد و چهار
دانگ - یک نفر .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) محل
انجمن جزء - برای اشرف - اشرف برای دودانگه و
سورت دودانگه - برای یخ کشی و کلباد - کلباد
برای چهاردانگه - چهاردانگه .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) محل
انجمن مرکزی - ساری

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) سوادکوه
فیروزکوه - لاریجان - یک نفر .

محل انجمن جزء - شیرگاه - قصبه فیروزکوه -
اسک لاریجان .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) محل انجمن
مرکزی - ساری .

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) نور
کجور - تنکابن - کلارستاق - کلاردشت - یک نفر
محل انجمن جزء - بلده - میخ ساز - خرم آباد
ازلان .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) عده
نمایندگان برای مازندران پنج نفر - مخالفی هست ؟
نیر السلطان - از قراریکه اینجا اظهار شده
که هر صد هزار نفر یک نماینده بدهد اقل جمعیت
مازندران با معیت فیروزکوه و تنکابن مسلم است که
بیشتر از هفتصد هزار نفر خواهد بود باینجهت بنده
تقاضا کردم که عده نمایندگان آنجا را اقل شش نفر
قرار بدهند و پیشنهادیهم در اینباب کرده‌ام .

رئیس - پیشنهاد نرسیده هر وقت رسید میفرستیم
بکمسیون .

لواء الدوله - باز بنده میخواهم تکرار کنم
عریض بریروز خودم را اینجا عنوان میشود شصت
هزار نفر هفتصد هزار نفر ولی وقتی ملاحظه میشود
باز همان بعنوان اینکه تخمینی است میگویند شصت
هزار تا فلانجا هشتصد تا فلانجا هفتصد تا فلانجا
آنوقت میبینیم بعضی نقاط باندازه ظلم شده است
که نهایت ندارد چون بنده حقم اینست که از بابت
خودم دفاع بکنم یعنی آنجائی که بنده را نمایند
خودشان قرار داده‌اند مخصوصاً بنده حقی داده‌اند
که از آن هادفاع کنم حالا بجای پنج نفر شش نفر تقاضا
شده است بنده تقاضا کردم پنج محل که تقریباً
سیصد و شصت هزار نفر بوده است بطور تخمین
و شاید اگر تحقیق بشود و عده شماری بشود
بیش از هفتصد هزار نفر است عرض کردم اگر باورنداریه
بروید بشمارید تقاضا میکنم آن چهار نفری که تقاضا
کردم همان چهار نفر را بدهند و مازندران هم چهار نفر
بیشتر عقیده بنده نیست .

انتظام الحکما - مازندران تقریباً یک کرور
ونیم جمعیت آن جا است برای این که در (۲۷) سال
قبل مازندران تنها را بدون فیروزکوه چهار صد
و پنجاه هزار نفر احصاء کرده بودند و نور خودش
(۱۸) بلوک هست و آن کوچک ترین بلوک کش پنج
هزار تا شش هزار نفر جمعیت دارد که شصت هفتاد
هزار نفر جمعیت خود (۱۸) بلوک کجور کلارستاق
و تنکابن را هم باو منضم کرده‌اند با این که تنکابن
قطعا چهل هزار نفر جمعیت دارد بنده عرض
میکم که اگر هفت نفر نماینده بمازندران بدهند

تقریباً پنجاه هزار نفر حقوقشان از بین رفته است اگر هر صد هزار نفر یک وکیل بدهند میباید هفت وکیل بدهند و یک پیشنهادی هم آلان مینویسم تقدیم میکنم .

رئیس - مذاکرات کافی است (گفتند کافی است) (حوزه انتخابیه کرمان عبارت ذیل قرائت شد)

کرمان - سراسیابین - ماهان - انگر قناتستان جویار یککفر .

حاج سید ابراهیم - بنده باز ملاحظه این که بی تناسب حوزه بندی شده است عرض میکنم که کرمان توابعش با این جاهائی که ذکر شد و انجمن جزء برایش قرارداد داده اند کمتر از دویست هزار نفر نباید باشد و گویا سیم شهر ایران کرمان باشد و تصور نمیکند سزاوار باشد به بروجرد و سیلاخور دو نفر وکیل بدهیم ولی شهر کرمان که ایالتی است یککفر این بی تناسب شده است باید رفع کرد و یک نسبت مساوی قرار بدهند اگر به تخمین است که همه یک قسم باشد و اگر از روی تحقیق است که باز هم یک نسبت باشد و الا اینکه در نظامنامه انتخابات بنویسند که بروجرد و سیلاخور دو نفر و کرمان یککفر و این خیلی بی تناسب است بنده عقیده ام این است و پیشنهاد هم میکنم که برای کرمان و توابع دو نفر نماینده معین بشود .

بهجت - شهر کرمان یقیناً هفتاد هزار نفر بیشتر جمعیت ندارد اینکه میفرمایند کرمان ایالت است این دلیل نخواهد بود که باید مثل آذربایجان جمعیتش شصت هزار نفر یا هفتصد هزار نفر باشد خیلی فرق دارد و اینکه ما میگوییم یک ایالتی مثل کرمان چرا باید مرکزش یک نماینده داشته باشد در صورتی است که نتوانسته باشیم یک شهر دویست هزار نفری درست کرده باشیم که دو نفر وکیل بدهیم اما طرف بروجرد و لرستان مقصود آن جا شهرستانها نیست بطوری که عرض شد چندین طوایف دهات نشین در اطراف هست هم چنین سیلاخور و غیره که بیش از دویست هزار نفر جمعیت دارد ولی این جا مقصود شهر کرمان است نه اطرافش نه ایالت کرمان با توابعش و شهر کرمان و اطرافش هم یقیناً بیش از صد هزار نفر جمعیت ندارد .

رئیس - مذاکره در این باب کافی نیست ؟ (گفتند کافی است)

محل انجمن - کرمان - ماهان ،

رئیس - آقای نجم آبادی پیشنهاد شماره ابخوانیم یا بفرستیم بکمسیون .

نجم آبادی - همینطور که نوشته ام بفرستید کمسیون بنده هم میروم در آنجا توضیحات میدهم مذاکره میکنیم .

حاج سید ابراهیم - بنده در انجمن جزء مخالفم مگر آنجا مذاکره شده است که در شهر هائیکه هست برای هر محلی یک انجمن نظارت معین کنیم و بمقتضی که از مجلس میگردد حق داشته باشد آن انجمن نظارت که شعبه معین کند در جاهائیکه لازم بداند باین جهت بنده در کرمان عقیده ام این است که همانطور باشد که یک انجمن کل داشته باشد و توابعش هم هر جا که لازم شد یک شبه تشکیل

بدهد که برای عملیات انتخاب سالم تر باشد و الا اینکه برای کرمان علیحده انجمن جزء قرار بدهند صحیح نیست بهمان ترتیب باشد بهتر است .
محل انجمن مرکزی - کرمان

رئیس - مخالفی نیست (اظهاری نشد) خناملان وخبیص و کوک وسیرج - بم ونرماشیر درختنجان رایان تپرود - یککفر .

دکتر حیدر میرزا - خیلی بی تناسب حوزه بندی شده است خناملان وخبیص و کوک وسیرج خود این ولایات تقریباً باید یککفر باشد و بهمه جهت نماینده آن جا باید دو باشد زیرا بم و نرماشیر نسبت بهخبیص خیلی دور است و این بی تناسب شده است در شور ثانی باید اصلاح شود .

رئیس - دونفر است اشتباه یککفر خوانند محل انجمن جزء - خناملان خبیص - بم
رئیس - مخالفی هست؟ (اظهاری نشد) محل انجمن مرکزی بم

شبلیانی - این که محل انجمن مرکزی را بم قرار داده اند صحیح نیست برای این که تمام این جاها مرکزش را کرمان قرار داده اند مثلاً سیرجان الی آخر همینطور رفسنجان الی آخر تمام را کرمان معین کرده اند مگر خناملان وخبیص را که انجمن مرکزی را در بم معین کرده اند این تناسب ندارد و کلیه بجوزه بندی های کرمان بطوریکه اظهار کردند عقیده ندارم برای این که تماماً بی تناسب شده است و درست حوزه بندی نشده است و نسبت بجاهای دیگر کرمان را خیلی کم میدانم

بهجت - این جا اشتباه شده است یعنی درست نخوانند برای این که اصلاً بم جزء این حوزه بندی نیست .

رئیس - بله اشتبها خواندند مجدداً درست خوانده شود (مجدداً قرائت شد عبارت ذیل) خناملان خبیص - وکوک - سیرج یککفر محل انجمن جزء خناملان وخبیص - محل انجمن مرکزی کرمان بم و نرماشیر درختنجان و رایان تپرود یککفر محل انجمن جزء بم - محل انجمن مرکزی - بم سیرجان و پاریز واقطاع و افشار و بزنجان وک بردسیر و ساردوئیه و دراب یککفر محل انجمن جزء سعیدآباد - اقطاع رابر محل انجمن مرکزی کرمان رفسنجان - انار - نوقات - زرنند - کوهبنان و کوهسایه راور - یککفر .

دکتر حیدر میرزا - محل انجمن های مرکزی همه جا را کرمان قرار داده اند مگر بم و نرماشیر در صورتیکه اگر همه را نسبت بکرمان که مرکز است بگیرند پس بم و نرماشیر را هم باید انجمن مرکزی را کرمان بگیرند و الا اگر بم و نرماشیر انجمن مرکزی را هم باشد جاهای دیگرش هم نسبت بخودش باید در محل خودش باشد مثلاً سیرجان در میان خودش باید مرکز داشته باشد چون خیلی مسافت دارند تا شهر کرمان اینها باید درست بشود محل انجمن جزء رفسنجان - انار - نوق زرنند کوهبنان - راور - یککفر - محل انجمن مرکزی کرمان .

رئیس - مخالفی نیست؟ (اظهار نشد) رودبار جیرفت - جبالبارز - اسفندقه و مهنی و یساکرد - یککفر .
رئیس - مخالفی هست ؟ (گفتند خیر) محل انجمن جزء نائین عقدا انارک یککفر
رئیس - مخالفی هست ؟ (گفتند خیر) محل انجمن جزء نائین عقدا انارک یککفر
رئیس - مخالفی دارد (اظهاری نشد) محل

انجمن مرکزی نائین مخالفی نیست (گفتند خیر)
رئیس - عده کل نمایندگان یزد و توابع چهار نفر مخالفی هست (اظهاری نشد) ایل بختیاری یک نفر .

حاج شیخعلی - یکی از نواقصی که در نظامنامه انتخابات سابق بود همین مسئله انتخابات ایلات بود که یک حوزه بندی معنی داشت و نهده متناسبی و این جا هم ایلات را فقط یککفر معین کرده است که هر کدام یککفر انتخاب بکنند و دیگر نه حوزه بندی برای آن ها معین کرده اند و نه محل انتخابی در صورتیکه عقیده بنده این است که یک محلی باید برای انتخابات آن ها معین کرد و این ایلات هم همچو نیست که بی محل باشند و یک محل سکنتای شهری یا قریه نداشته باشند خوب است آنجا هزار مرکز از برایشان معین بکنیم و الا باین ترتیب که هه اش بنظر حکومت یا بنظر آن رئیس باشد نتیجه نخواهیم برد .

مهرز اولمک - بنده تصور میکنم که به انتخابات ایلات بهمان نظری که بسایرین نگاه می شود که در سایر انتخابات آن جهات ملحوظ نیست که باید بهر یک از آنها حق انتخاب یککفر را داد در صورتیکه بسامی شود از حیث عده صد هزار نفری رسد یک نماینده باو میدهند برای اینکه یک کسی باشد که بتواند منافع آن ایلات را حفظ کند و رابطه بین حکومت و آن ایل باشد و همچنین شاید ایلات دیگر باشند که از حیث عده شاید از صد هزار دویست هزار زیادتر باشند باز هم بهین ملاحظه با آنها حق یککفر نماینده میدهد اما اینکه یک نقطه معین شود برای انتخاب ایلات این دیگر مربوط است بوضع زندگی ایلات چون هنوز معین نشده است که در چه زمان اعلان انتخابات میشود از مرکز و در آن موقع ایلات در چه نقطه خواهند بود در ییلاق باشند یا اینکه یک موقی باشد کدر قشلاق باشند معلوم نیست علی ای حال یک نقطاتی لازم خواهد بود برای آنها باین جهت نمیشود هیچ نقطه برای انتخابات آنها معین کرد چون آنها ساکن نیستند و در یک جا نیستند که همه سکنتی داشته باشند خود کیفیت زندگی اینست ما را مجبور میکند که باین طریق نماینده آنها را معین کنیم یعنی ایلات عده حق یککفر نماینده بدهیم حالا در چه نقیصه این انتخابات بعمل خواهد آمد آنرا و اگذار میکنیم بترتیب دولت بهر طور که مناسبت بداند و مقتضی باشد حکم خواهد کرد که آنها انتخاب نمایند پس دوباره تکرار میکنم که انتخابات ایلات نظری برای انتخابات سایرین داریم و شاید یک فلسفه مخصوصی هم داشته است .

میرزا یانیس - بنده عقیده خودم را عرض میکنم و مخالف هستم باین ترتیب که کلی یک عده حق یککفر نماینده داده شود ولی حالا در این موضوع نه بخوادم صحبت بکنم چون کمسیون در عملیات بهتر دیده است که این کار را کرده است ولی در خصوص ایل بختیاری میخواستم یک عرضی بکنم که همه میدانید که مادر دوره سابق که حق یک نماینده با آنها دادیم طوری شد که ایل بختیاری نماینده بمجلس نرستاد آنها یک اشکالات خانوادگی دارند جز اینکه دو نفر حق نماینده داشته باشند دیگر چاره نخواهد

داشت خوب است کمسیون یک طوری این مسئله را اصلاح بکنند که مجلس شورای ملی از ایل جلیل بختیاری خالی نباشد .
رئیس - گویا مذاکرات کافی باشد یک - پیشنهادی از طرف آقای میرزا ابراهیم خان شده است قرائت و بکمسیون فرستاده شود (پیشنهاد مزبور عبارت ذیل قرائت شد) چون انتخاب یککفر از ایل بختیاری ممکن نمیشود و مناسبات دیگر هم در پیش است این بنده پیشنهاد میکنم که از ایل بختیاری دونفر نماینده قبول شود که اشکالی در انتخاب آنها بعمل نیاید - ایل قشقائی - یککفر .
رئیس - مخالفی نیست .

حاج شیخ اسماعیل - بله این فرمایشی که آقای معزز الملک فرمودند بنده نمیدانم تصدیق بکنم چون همین مطلب هم راجع است بفرمایش ایشان از این جهت عرض میکنم و در خصوص عده این ایلات هم حرف دارم که باید یک نظری بدهم این ایلات بکنیم که هر کدام که بیشتر است وسزاوار است که نماینده داشته باشند حق دونفر بآنها داده شود و هر کدام که عده شان کمتر است و اهمیت ندارد یک نفر با آنها حق بدهند ولی عرضی که بنده دارم این است که ابتدا هیچ انجمن نظارتشان را اینجا معین نمیکند حالا در چه نقطه معین میشود و کی انتخاب میشود کاری ندارم ولی انجمن نظارت آنها باید تعیین شود حالا آنها در چه نقاطی باشند یا در قشلاق و یا ییلاق باشند باید در همانجا انجمن نظارت تشکیل شود و با آنها اطلاع داده شود که در همانجا مشغول انتخابات شوند بهر حال ترتیب انجمن نظارت آنها چه باشد و کیفیت آراء آنها بچه ترتیب باید باشد اینجا ساکت است و هیچ معین نمیکند تماش رانو کول بوزارت داخله میکنند و بنده اینها را صحیح نمیدانم باید یک انجمن نظارت برای آنها تعیین بکنیم و آن ترتیبی را که برای انجمن نظارتشان لازم است و اشخاص را که باید در این محظورات نشویم و اگر بهمین حال باقی بگذاریم بسا هست که یککفر از طرف یک یا دونفر رئیس ایل بمجلس می آید و این صحیح نیست و آن نماینده از طرف ایل نخواهد بود نماینده از طرف یککفر است **ثواب الدوله** - از قرار مذاکره کدر عده ایل قشقائی شده است دفتری آنها را بطور تحقیق شصت هزار خانوار است و معین است که هر خانوار چهار پنجاه نفر کمتر نمیشود و اگر حساب بکنیم از دویست هزار - نفر متجاوز میشود و باید دونفر وکیل داشته باشند و اگر حق یککفر نماینده بدهیم بآن مناسب صد هزار - نفری یککفر با آنها ظلم کرده ایم و اما آن فلسفه که در نظر اولیاء امور است که باید از هر ایلی یککفر نماینده انتخاب شود ربطی باین ندارد ایل شاهسون که بیست هزار نفرند یککفر بدهند ایل قشقائی هم یک نفر بدهد و این صحیح نیست باید دو نفر داشته باشند .
رئیس - مذاکرات کافی است - ایلات خمهسه فازس یککفر .

حاج شیخعلی - یکی از طوایف ملل متنوعه که خیلی هم تمدن هستند ارامنه هستند که بنده هیچ نمیتوانم تصدیق بکنم که عده آنها صد هزار باشد یا رسال هم در این خصوص مذاکره شد و برای آنها خیلی سهل بوده عده خودشان را معلوم کنند و نکردند و ما نمیتوانیم یک قسمت و یک نسبت غیر متساوی در این باب اتخاذ کنیم در انتخابات و باید در حقوق انتخاب تمام مساوی باشند و بنده جهت اینکه بکاملتی که عده آنها بصد هزار نفر نمیرسد باید دو نماینده با آنها داده بشود نمی فهمم ملت دیگری که عده شان از آنها هم کمتر است و یککفر با آنها داده ایم برای اینکه از یککفر کمتر دیگر نمیشود دادو باید یککفر از آنها در مجلس باشد .

میرزا یانیس - ملت ارامنه عموماً و بنده مخصوصاً همیشه در این باب هر وقت مذاکره شده است گفته ایم که ما هیچوقت راضی نیستیم برای مانمانده علیحده انتخاب شود یعنی ما را یک ملتی مستثنی و خارجی از ایرانیها تصور بکنند و بما بگویند شما بروید یکی دونفر نماینده علیحده انتخاب بکنید و ما بجهت شما یککفر یادو نفر یا سه نفر نماینده تعیین کرده ایم مقصود ما این بوده است که عرض می کنم و مکرر از تمام هیئتهای رسمی ارامنه عریضه داده شده است بمجلس شورای ملی که ما میخواهیم در انتخابات بلا هیچ فرقی حاضر باشیم و انتخاب بشویم مثلاً بگویند اهل طهران باید دونفر یا پنج نفر نماینده انتخاب بکنند آن وقت اهل طهران شامل ارامنه و مسلمان کسکنه این شهر هستند علی السویه بشود و ارامنه هم مخلوط با سایرین بروند تذکره بگیرند و در میان انتخاب شوندگان هم باشد هر کس اکثریت داشت انتخاب شود هر کسی اکثریت نداشت انتخاب نشود این مسئله را کمان نمیکند یککفر از نمایندگان محترم در اینجا باشد که این مقصود ملت ارامنه از او پوشیده و پنهان باشد لکن برای بعضی ملاحظات کمسیونی که وضع قوانین انتخابات در

حاج شیخعلی - یکی از طوایف ملل متنوعه که خیلی هم تمدن هستند ارامنه هستند که بنده هیچ نمیتوانم تصدیق بکنم که عده آنها صد هزار باشد یا رسال هم در این خصوص مذاکره شد و برای آنها خیلی سهل بوده عده خودشان را معلوم کنند و نکردند و ما نمیتوانیم یک قسمت و یک نسبت غیر متساوی در این باب اتخاذ کنیم در انتخابات و باید در حقوق انتخاب تمام مساوی باشند و بنده جهت اینکه بکاملتی که عده آنها بصد هزار نفر نمیرسد باید دو نماینده با آنها داده بشود نمی فهمم ملت دیگری که عده شان از آنها هم کمتر است و یککفر با آنها داده ایم برای اینکه از یککفر کمتر دیگر نمیشود دادو باید یککفر از آنها در مجلس باشد .

میرزا یانیس - ملت ارامنه عموماً و بنده مخصوصاً همیشه در این باب هر وقت مذاکره شده است گفته ایم که ما هیچوقت راضی نیستیم برای مانمانده علیحده انتخاب شود یعنی ما را یک ملتی مستثنی و خارجی از ایرانیها تصور بکنند و بما بگویند شما بروید یکی دونفر نماینده علیحده انتخاب بکنید و ما بجهت شما یککفر یادو نفر یا سه نفر نماینده تعیین کرده ایم مقصود ما این بوده است که عرض می کنم و مکرر از تمام هیئتهای رسمی ارامنه عریضه داده شده است بمجلس شورای ملی که ما میخواهیم در انتخابات بلا هیچ فرقی حاضر باشیم و انتخاب بشویم مثلاً بگویند اهل طهران باید دونفر یا پنج نفر نماینده انتخاب بکنند آن وقت اهل طهران شامل ارامنه و مسلمان کسکنه این شهر هستند علی السویه بشود و ارامنه هم مخلوط با سایرین بروند تذکره بگیرند و در میان انتخاب شوندگان هم باشد هر کس اکثریت داشت انتخاب شود هر کسی اکثریت نداشت انتخاب نشود این مسئله را کمان نمیکند یککفر از نمایندگان محترم در اینجا باشد که این مقصود ملت ارامنه از او پوشیده و پنهان باشد لکن برای بعضی ملاحظات کمسیونی که وضع قوانین انتخابات در

کنیم که تغییر قانون اساسی است قانون اساسی تغییر نکرده است و هر تغییری که بخواهید بدهید اینرأی مجلس است که تغییر خواهد داد .

افتخار الواعظین - بنده هرچه در باب

عده تفکر میکنم^۳ بینم شاید يك فلسفه یا يك علتی سبب شده است که آقایان حوزه انتخابیه را کوچکتر کرده اند و عده نمایندگان زیاد کرده اند میبینم این طور نیست گویا همچو تصور شده است در کمیسیون که چون مجلس شورای ملی رأی داد که انتخاب مستقیم و بلاواسطه باشد باینجهت حوزه انتخابیه را باید کوچک کرد و عده را زیادتر کرد بنده هرچه تفکر میکنم مناسبی و مربوطیتی بین این دو مطلب نیست و هیچ فرق ندارد که انتخابات دودرجه باشد و عده نمایندگان ۱۲۰ نفر باشد یا آن که انتخابات مستقیم و بلا واسطه يك درجه باشد و معهداً عده نمایندگان ۱۲۰ نفر باشد هیچ فرق نمیکند محل در نظامنامه سابق بخراسان حق داده شده بود که ۲۳ نفر در درجه اول انتخاب نمایند و در مرکز حوزه انتخاب حاضر شوند و از میان خودشان یازده نفر انتخاب کنند و بمجلس بفرستند و کما اینکه همین شکل هم باشد حالا نمیدانم چرا وقتی که انتخاب مستقیم شد باید زیاد باشد چه ضرر دارد که خراسان همان ۱۱ نفر باشد محل سابقاً بآن ترتیب ترشیز یا سبزوار و کیل خودش را انتخاب میکرد می فرستاد بمشهد در درجه ثانی احتمال داشت که اوو کیل باشد و احتمال داشت که در درجه ثانی رد شود حالا این مسئله بواسطه رأی مجلس شورای ملی شده است و به ترتیب دیگر و کیل خودش را انتخاب میکند و می فرستد به مجلس و کلای سبزوار و قوچان را بنده هیچ علتی و سببی نمی بینم که عده نمایندگان آنجا زیاد شود بامقتضیات امروزه مملکت و با مقتضیات مالیه مملکت باین دو جهت ضرر خواهیم کرد و علاجی که از برای این مسئله هست عرض کردم بهمان عده که سابقاً و کیل داده شده بود بولایات و ایالات اکتفا کنیم شاید آقایان همچو خواهند فرمود که هیچ مناسبی در سابق ملحوظ نشده بود خیر با کمک ملاحظه و مناسب بوده است منتهی تخمین نمایندگان را آن کمیسیون سابق اینطور تعیین کرده بود و بعد بهر صد هزار نفر تخمین حق یکنفر نماینده داده بود امروز هم ممکن است بهمان نسبت تقسیم شود و حوزه بندیها را يك قدری وسیع تر بکنند تصور می کنم بهتر است بجهت اینکه اگر عده کمتر شود دوفایده خواهیم برد و اگر عده زیاد شود دو ضرر خواهیم برد اما آن دوفایده که داریم یکی این است که بدیهی است که اگر ۶۱ نفر بدهند یا ۷۷ مسلماً ۶۱ نفر زودتر خواهد رسید و مجلس زودتر تشکیل میشود یکی هم از حیث مالیه نفع خواهیم برد و اگر عده زیاد کنیم دو ضرر خواهیم داشت یکی اینکه اگر عده نمایندگان زیاد بشود اولاً يك ضرر مالیه داریم دیگر آنکه قریب سه چهارماه طول می کشد که نصف نمایندگان حاضر شوند و زیاد کردن نمایندگان این دو ضرر را دارد و بنده میترسم ۱۴ میزان مجلس مدتش منقضی بشود و بعد دولت اعلان انتخاب بدهد و با این مقتضیات امروزه نصف بعلاوه يك را شرط کنیم انعقاد مجلس بتأخیر بیفتد و بنده

بامصالح و مزاج امروزه مملکت مضر میدانم که يك روز بگذرد و مجلس شورای ملی منعقد باشد بجهت اینکه امروز مرکز تمام قوای مملکت مجلس شورای ملی است ولی باین ادله و شواهدی که عرض کردم بنده مخالفم که عده نمایندگان بیشتر از ۱۲۰ نفر باشد و باید همان ۱۲۰ نفر باشد بهمان تقسیمات اولیه منتهی انتخابات باید بلا واسطه و مستقیم باشد .

رئیس - گویا مذاکرات کافی باشد شور اول این قانون ختم شد ده دقیقه تنفس است مجدداً بعد از تنفس مجلس چهار ساعت رسه ربع از شب گذشته تشکیل گردید .

رئیس - چند روز قبل دستخطی از والا حضرت اقدس نایب السلطنه اینجا قرائت شد و عریضه هم که هیئت وزراء بمقام والا حضرت عرض کرده بودند قرائت شد راجع به پلتیک داخلی و خارجی بنا بود جزئیات آنرا بحضرت اقدس نایب السلطنه عرض بکنند و بمجلس شورای ملی هم پیشنهاد بکنند حالا جزئیات آنرا بمجلس پیشنهاد کرده اند و طبع و توزیع هم شده است چون آقایان وزراء خواهش کرده اند که از این جلسه به بعد جزء دستور شود باید رأی بگیریم اگر تصویب شد شروع بمذاکره این لایحه شود .

معزز الملک - بنده عرض دارم .

رئیس - در موقع شور کلیات بفرمائید .

رئیس - آقایانیکه تصویب میکنند این لایحه جزو دستور امشب شود قیام نمایند (بعضی اظهار کردند که جزو دستور نیست) خوبست قبلابکمسیون رجوع شود .

رئیس - چون دستور تغییر میکند باید رأی بگیریم .

دوباره مسئله را تکرار میکنم - آقایانیکه تصویب میکنند که دستور تغییر بکند و لایحه که آقایان وزراء بمقام نیابت سلطنت عرض کرده اند جزئیات آنرا بمجلس فرستاده اند و طبع هم شده است و بین نمایندگان هم توزیع شده است جزو دستور شود قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد - موافق دستوری که معین شده است رفتار میشود راپورت کمیسیون فواید عامه راجع بچرم سازی از قرار ذیل قرائت شد ماده واحده - وزارت تجارت مجاز است که بترتیب ذیل در آوردن ماشین آلات چرم سازی جلالیانس مساعدت نماید .

ماشین و آلات چرم سازی تا مبلغ ۳۰ هزار تومان ارزش از حقوق گمرکی معاف خواهد بود .

۲ - هر مقدار دواجات ورنک که برای صنعت چرم سازی لازم و مخالف با قوانین مملکتی نباشد جلالیانس مجاز است تا مدت پنج سال پس از امضاء باندازه مصارف در کارخانه بدون پرداختن حقوق گمرکی از خارج وارد نماید .

۳ - تا مدت دو سال پس از امضاء اگر جلالیانس ماشین و آلات چرم سازی را تهیه نکرده و بکار نیندازد از این دوفقره اختصاص محروم خواهد بود .

۴ - دوفقره اختصاص معافیت از حقوق گمرکی که دولت برای این اجازه بجلالیانس میدهد شخصی و بهیچوجه قابل انتقال بشیر نخواهد بود .

۵ - پیشنهاد وزارت تجارت را که حاوی

معافیت جلالیانس از تأدیه هر مالیاتی که باین صنعت وضع شود تا مدت ده سال بوده کمیسیون با کثرت پذیرفته و تصویب نکردند .

رئیس - در کلیات این لایحه مخالفی هست - آقایانیکه تصویب میکنند که داخل در مواد شوم قیام نمایند (عده کمی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد و راپورت کمیسیون بودجه راجع بوراث میرزا جواد مقتول بمضمون ذیل قرائت شد .

لایحه وزارت مالیه راجع بمیرزا جواد که سه روز قبل از ورود مجاهدین بطهران در درب مجلس شورای ملی مقتول شده قرائت گردید و وزارت مالیه پیشنهاد نموده اند مبلغ شش تومان ماهیانه برادر صغیر و مادر و پسر میرزا جواد برقرار شود پس از مذاکره لازمه کمیسیون بودجه عین پیشنهاد وزارت مالیه را با کثرت آراء تصویب مینماید .

ماده - مبلغ شش تومان ماهیانه سه تومان درباره برادر و سه تومان درباره مادر میرزا جواد مقتول مادام الحیوة برقرار میشود .

رئیس - مخالفی هست اظهاری نشد رأی میگیریم آقایانی که تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت شروع باخذ اوراق گردیده و آقای حاج میرزا رضا خان عده اوراق سفید را بشماره ۲۷ احصاء نمود .

رئیس - بلا تکلیف ماند - در باب لایحه وزراء آقای معزز الملک پیشنهادی کرده اند قرائت میشود بمضمون ذیل قرائت گردید بنده پیشنهاد میکنم کمیسیونی مرکب از هشت نفر انتخاب شده لایحه وزراء بآن کمیسیون رجوع شود و با راپورت آن بمجلس میآید .

افتخار الواعظین - يك مشکلی است که تا

وقتیکه کمیسیونی را معین میکنیم بواسطه اعتمادیکه بآن کمیسیون داریم انتخاب میکنیم که بروند بشینند و مذاکره کنند و راپورت بدهند که وقت مجلس کمتر در آن موضوع صرف شود و با اعتماد اینکه کمیسیون بطوریکه لازم است غوررسی کرده مذاکرات در مجلس کرده شود ولی بدبختانه در تمام لوايح اگر عرض بکنم در بعضی عرض میکنم که وقتیکه بکمیسیون رفت و راپورت هم داده شد هیچ ندیدیم که مذاکرات مجلس کم شود اگر چنانچه مجلس نظر بآن اعتمادیکه بآن کمیسیون دارد که خودش انتخاب مأمور کرده است برای رسیدگی بآن لایحه مذاکرات کمتر بشود فوراً تکلیف او را معین کنند بنده تصور میکنم که خیلی لازم است همچو کمیسیونی ولی تجربه بنده نشان میدهد که وقتیکه راپورت کمیسیون میآید گویا هیچ کمیسیون مطالب آنرا رعایت نکرده و نرفته اند و ننشسته اند و مذاقه نکرده اند باز ما خودمان بشینیم و از تمام جزئیات آن مذاکره میکنیم چون بنده تجربه حاصل کرده ام تصویب نمیکنیم و آن کمیسیون را ابدلاً لازم نمیدانم و تقاضا میکنم که جزء دستور آتی گذارده شود و در خود مجلس شورای ملی مطرح بشود و با کثرت قطعی اینمطلب را رأی بدهند .

معزز الملک - بنده تصور میکنم که اغلب لوايحی که رجوع بکمیسیون میشود که در آن مذاکره و مذاقه شود فقط برای این نیست مذاکرات

در مجلس کمتر شود بلکه برای يك مقصود عمده دیگری است که در ضمن اینکه آن کمیسیون مشغول مذاکره و مذاقه است اذهان نمایندگان بتوانند در این مدت حاضر شده باشند که وقتیکه این لایحه میآید بمجلس نمایندگان از روی يك تصویبنامه بتوانند اظهار عقیده در آن بکنند همان طور که گفتند از روی تجربه دیده ایم نشده تصور میکنم که تجربه هم بما نشان داده است که اغلب مطالبی که بمجلس آمده است وفوری در مجلس مطرح شده است و گذشته است دوچار اشکالات عمده شده ایم و چقدر اسباب زحمت فراهم شده است .

ولی اول برود بکمیسیون آن کمیسیون که می نشینند رسیدگی میکنند و يك مطلبی را تهیه میکنند و بمجلس میآورد این يك چیز فوق العاده نیست و جهت اینکه امشب هم مجلس رأی نداد که جزء دستور امشب گذاشته شود این بود البته یقین دارم که مجلس تصویب خواهد کرد که جزء دستور آتی گذاشته شود و تا جلسه آتی هم البته راپورت آن از کمیسیون خواهد رسید .

رئیس - در اینکه هر لایحه باید يك کمیسویی برود حرفی نیست در این باب رأی نخواهیم گرفت باید رأی گرفت که يك کمیسیون مخصوص انتخاب شود یا نه آقایانی که تصویب میکنند که يك کمیسیون مخصوص برای این امر تشکیل شود قیام نمایند اغلب قیام نمودند

رئیس - با کثرت تصویب شد حالا در باب عده رأی میگیریم .
آقایانیکه تصویب میکنند که عده ۸ نفر باشد قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با کثرت تصویب شد - بعد از اینکه جلسه ختم شد آقایان باید این عده را انتخاب نمایند دستور شب چهار شبه مطلب مهمی که جزء دستور بگذاریم نداریم جز این لایحه وزراء

سلیمان میرزا - این را حالا اگر ما بخواهیم جزء دستور آتی بگذاریم شاید تا جلسه آتی راپورت کمیسیون حاضر شود و ممکن هم هست که اگر راپورتش هم آمده باشد راپورتش طبع و توریع نشده باشد و وقتی بنام که در آن خصوص دقت نشود این لایحه شامل مسائل مطالب اساسی مهمی نیست و سرسری نباید باو ملاحظه کرد باید خیلی دقت کرد بنا بر این تا چند ساعت بیشتر از آن آن لایحه را ندهند نمیتوانند بفهمند اگر موافقت بکنند پس از طبع و توزیع جزء دستور بگذارند تا يك مطالبه و دقت درستی در آن بکنند .

رئیس - عرض کردم مسئله مهمی نداریم فقط راپورت کمیسیون بودجه و این قبیل چیزها هست اگر تصور میکنید که راپورت حاضر نمیشود جلسه را شب پنجشنبه قرار میدهیم و انشاء الله تا آن وقت راپورت رسیده است مخالفی نبود و جلسه آتی شب ۵ شبه معین گردید مجلس ساعت ۵ و ربع از شب گذشته ختم گردید .

جلسه ۲۸۹

صورت مشروح مذاکرات شب

پنجشنبه ۶ شهر رمضان المبارک ۱۳۲۹

آقای میرزا مرتضی قلیخان نایب رئیس ۳ ساعت از شب گذشته بکرسی ریاست جلوس نمودند و پس از پنج دقیقه بمجلس رسماً تشکیل یافت (آقای میرزا ابراهیم خان صورت جلسه قبل را قرائت کردند)

اسامی غائبین جلسه قبل بترتیب ذیل قرائت شد
آقایان : ناصر الاسلام - آقا میرزا احمد - اسدالله خان کردستانی - آقا سید محمد باقر ادیب بدون اجازه غایب بودند آقایان آقا میرزا رضای مستوفی با اجازه غایب بودند آقایانیکه از وقت مقرره تخلف کردند شاهزاده سلیمان میرزا یکساعت و نیم دکتر اسمعیل خان یکساعت حاج امام جمعه ۵۰ دقیقه شریف العلماء - میرزا علی اصفهانی ۴۵ دقیقه حاج مصدق الممالک ۴۰ دقیقه حاجی سید نصرالله ذکاء الملك حاجی وکیل الرعایا حاج شیخ رئیس - کاشف میرزا یانس ۳۵ دقیقه حاج میرزا رضاخان نجم آبادی آقا شیخ غلامحسین نیم ساعت .

نایب رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست ؟

انتظام الحکماء - در صورت مجلس نوشته شده است که آقای لواء الدوله ۵ نفر زیاد میدانستند و بنده موافق بودم و حال آن که بنده ۶ نفر را هم کم میدانستم و پیشنهادی هم کردم فرستادم آن را هم قید نکرده اند باید قید شود در پیشنهاد خودم توضیح دادم .

نایب رئیس - اصلاح میشود صورت مجلس با این اصلاح تصویب شد و راپورتی است از سردار محیی که بتوسط آقای رئیس الوزراء بمجلس فرستاده اند خوانده میشود (بعبارت ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس مقدس شوی ملی شیدالله ارکانه . مشروحه از آقایان سردار محیی و معین همایون بعنوان مجلس مقدس رسیده بود لطفاً فرستاده و ملاحظه فرموده بنظر نمایندگان محترم خواهد رسید تفصیل فتح نمایان اردوی منصور را هم نوشته اند که خلاصه آن بطبع میرسد و از نظر شریف میگردد .

مقام متبع دارالشورای کبری شیدالله ارکانه مختصری از جنگ روز جمعه سلخ ماه که در نزدیک عباس آباد خاک سواد کوه اتفاق افتاد شرح مفصل او را بمقام ریاست وزرای عظام داشت شوکه عرض و خاطر مبارک نمایندگان محترم را از مجمل آن مستحضر مینمائیم عده اشرار ۲ هزار نفر سوار و پیاده فرمانده کل اسمعیل خان مراد خان با سرانش سر کردگان جزء لطف علی خان برادر اسمعیل خان برادر های رشید السلطان و انتظام لشکر خواجوند عراض خان ترکمان الحاصل غیر از محمدعلی میرزا و شماع السلطنه تمام سر کرده گان او بادو عراده توپ بودند فدائیان و جناب سالار بهادر که در واقع بهادری است بی مثل و مانند بایک ۱۵۰ نفر سوار بختیاری و مجاهد حال بفضل خدا و اقبال دولت مشروطه تصمیم و حمله نمودیم يك ساعت بعد از ظهر تسلیم فتح و فیروزی وزید سر کرده گان تحقیقاً غیر از اسمعیل خان و مرادخان که فرار کردند

معلوم نیست ولی میرپنجه استرآبادی محمدحسین خان تویخانه و انتظام لشکر خواجوند شکر الله خان هزار جریبی عراض خان ترکمن لطف علی خان برادر اسمعیل خان محققاً کشته شده مقتول از یکصدنفر بیش اشرار راتا بحال شصت نفر بارو آوردند شکر خدارا بجای آوردیم و امیدواریم بزودی نمایندگان را از نگرانی این صفحات آسوده نمائیم (اطلاعاً بعرض میرساند سردار محیی - معین همایون) از طرف عموم نمایندگان تحسین گفته شد .

نایب رئیس - بطوریکه در صورت مجلس ذکر شد دستور امشب لایحه وزراء بود ولی میدانید که قبلاً باید در کمیسیون مذاکره شده راپورت بدهند تا در دستور گذاشته شود ولی آن راپورت هنوز تکمیل نشده است و چیزی هم حاضر نیست که در دستور بگذاریم بنظر بنده لایحه که در باب اراضی قراب عربستان که مدتی است بکمیسیون رجوع شده و راپورت آن آمده است خالی از اهمیت نیست اگر مجلس رأی بدهد و تصویب بکنند داخل مذاکره آن شویم مخالفی هست ؟

ارباب کیخسرو - بنده مخالفی ندارم بعلاوه تقاضا میکنم راپورت راجع بقنات کسنویه یزد هم چون خیلی محل احتیاج است در دستور گذاشته شود .

افتخار الواعظین - طرحی پیشنهاد شده بود از طرف چند نفر آقایان محترم در باب باغات دولتی که وقت هم گذشته است و کمال اهمیت را هم دارد و رجوع شده بود بکمیسیون مبتکران کمیسیون هم راپورت خودش را داده است اگر چنانچه آقایان محترم تصویب فرمایند آن راپورت جزء دستور گذاشته شود (بعضی تصدیق کردند)

کاشف - قانون شرکتهای مدتی است از کمیسیون فواید عامه گذشته است و بنده گمان میکنم یکی از قوانین مهمه است اگر جزء دستور گذاشته شود بموقع است و خیلی مهم است .

نایب رئیس - قانون شرکتهای همینطوری که میفرمایند خیلی اهمیت دارد ولی بعضی نظرات در آن هست که باید آن نظرات بشود بعد جزء دستور گذاشته خواهد شد .

مقتصر السلطان - در خصوص اراضی قراب که اظهار شد راپورت آن جزء دستور گذاشته شود چون خیلی اهمیت دارد و باید بعضی نظرات در آن بشود و افکار هم برای آن حاضر نیست باین جهت بنده عرض میکنم که نمیشود فوراً جزء دستور گذاشته شود .

نایب رئیس - باید رأی بگیریم حالا رأی میگیریم در این فقره هر يك از آقایان که تصویب میکنند راپورت کمیسیون بودجه در باب اراضی قراب که جزء دستور گذاشته شود قیام نمایند (بعضی قیام کردند)

نایب رئیس - رد شد راپورت کمیسیون بودجه راجع بقنات کسنویه یزد جزء دستور هم هست محتاج برای نیست و چند مرتبه جزء دستور آمده و موقع قرائتش رسیده حالا اگر مخالفی نیست جزء دستور گذاشته شود (چون اظهار مخالفی نشد بعبارت ذیل قرائت شد)